

Comentaris sobre les actes de l'Ajuntament referents a Santa Caterina

Una manera de poder seguir una mica la història de Santa Caterina, des de les referències que cita Andreu Sàbat en la seva obra, es seguir el que hi ha reflectit als *Llibres de Conclusions* de l'Ajuntament.

En comentarem algunes que creiem que pel seu tema o pel seu interès històric o de referència a obres o activitats de l'ermita, com pot ésser la festa i d'altres, poden tenir un cert interès i, al mateix temps, ens permetran conèixer el desenvolupament d'aquesta en el transcurs del temps.

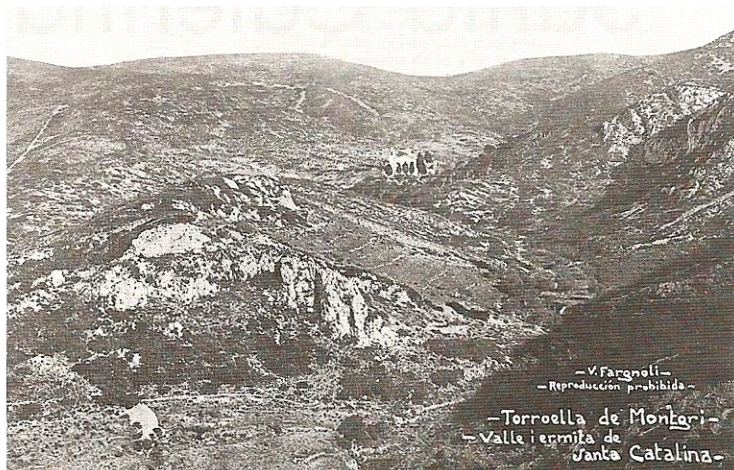
Conclusió de prendre per patrona santa Caterina

El 31 de gener de 1649 es pren la conclusió de prendre per patrona santa Caterina.

"Lo mateix día lo dit Consell ha determinar que la Universitat prenga per patrona de la Vila y terme la glo-

riosa verge y martir Sta. Catharina y que te emparo de la universidad principalmente, y demes de la vila y terme, y per axo se per los dits Consols donada suplicacions al sr. Oficial y aqui convinga, se digne fer el favor a la universitat y juntament suplicar a dit oficial o a qui el presente, se digne provehir que lo día de Sant Nicolau de Tolenti, que es a deu de setembre, se festa de precepte.”

La primera cita que es troba és del gener de l'any anterior, és a dir, de 1648, en què hi ha una donació de 50 lliures, que ha deixat per a obres el Dr. Miquel Sarinyà, prevere i rector de les Planes, i que sembla que era fill de Torroella.

La vall de Santa Caterina, amb l'ermita al fons. Apareixen molt sovint en la documentació de l'Arxiu Històric. (Foto V. Fargnoli - Arxiu Fotogràfic del Museu)

Conclusió per fer la part de sobre la capella

“En el Consell tingut el día 29 de mars de 1655 i el que hi son presents (que son la major part de las dos parts de aquelles trenta personas que representen consell general de la universitat).... y com per los Srs. Francesch Metge, not., Francesc Quintana, mer., y Andreu Sabat, not. administradors (anomenats per lo consell de dita universitat) de la dita hermita, se presenta en consell que ells desitgen fer

una obra en dita hermita, ço es lo quarto sobra la iglesia y un caragol per pujar a dit quarto, per lo que necesitan de una partida de diner per esser pocas las caritats se fan per causa de la guerra en lo present principat, y no obstant que veuen la universitat tant exauta per poder ajudar afer dita obra, empero com a dita universitat se dega alguna quantitat de diners per anyadas de censos caygudas, de las personas tenen terra establerta en la montanya o vessantas de aquella, lo que dita universitat no cobra, la qual quantitat pore dita universitat consignar a dits administradors que ells se oferixan per regonexer dits censos y capbrevar las propietats per raho de ques fan y entregara lo capbreu a dita universitat, y restara dita universitat segura y sera per caritat per poder continuar en fer dita obra. Pertant los dits Consols y Consell han determinat y feta conclusió que dits y qualsevols censos deguts fins lo die present per raho de ditas terras de dita hermita y perço consignen y cedexen aquells a dits administradors, perque pugan continuar dita obra, y en lo mateix punt an feta procura als dits Francesch Metge y Francesch Quintana, per que pugan fer capbrevar y rebre los censos largament."

És de destacar el fet que hi apareix com un dels administradors Andreu Sàbat, que és l'autor de l'única història de Santa Caterina que es coneix.

Pel que es pot deduir de la petició dels administradors de l'ermita, l'església devia estar acabada, però no així la part de la sala de dalt, que és el que demanen fer els esmentats administradors. Al costat dret del balcó de la sala de dalt, i aixecant unes fustes, es troben les restes d'una escala que segurament és la que demanen poder fer els administradors, ja que el campanar actual es construí cap al 1733. L'any 1733 es paguen a Franch Surroca, mestre de cases, cent tres lliures pel preu fet de "fer l'escala del cor, alsar lo campanar i fer lo balco en dita capella". El 1724 s'havien pagat a Joseph Vernich, també mestre de cases, cent tretze lliures pel "valor dels jornals, ventanals de pedra picada del campanar, i la vida feu a un dels mosos llogats". El 1723 es paguen a Joseph Calvet seixanta lliures, que "son per la rajola de Valencia per lo campanar".

L'ermita de Santa Caterina vista des de darrere. Les edificacions s'han anat fent al llarg dels anys. (Foto Arxiu Fotogràfic del Museu)

Petició per fer una súplica a santa Caterina

La devoció i la confiança en santa Caterina és una cosa que està lligada amb la gent de Torroella i rodalia, i ve de lluny; i una mostra és la resolució presa pel Consell de la Vila en els següents termes:

"Item dit dia (13 de març de 1682) lo dit Consell ha resolt que se suplicas a la Reverenda Comunitat que fessen gracia a la Universitat de anar a Santa Catharina ab tot lo poble en professó a suplicar a la Gloriosa Santa, interse-desca a Deu Nostre Sr., nos guarde las bestias del mal contagios se corre entre ellas."

Destinació de part de les rendes de Santa Caterina a l'església de Sant Genís

L'any 1722 pel que es pot llegir de la conclusió feta el dia 1 de gener, les rendes de l'ermita devien ésser bones, però no així les

de l'església parroquial, ja que han "determinat i resolt, que en atenció que la obra de la iglesia de Sant Genís de la present Vila, se troba tan pobre que no te avers per poder fer cremar la llantia devant lo Ssm. Sacrament, que se unesca en dita obra, las rendas de la Hermita de Santa Caterina y que los obrers de dita hermita sien los mateixos de la obra de la iglesia parroquial..."

Obligació als administradors de pagar la festa

L'any 1723 hi ha una determinació presa per la universitat referent al finançament de la festa, ja que es posa als administradors de l'ermita l'obligació de pagar la festa, i que és interessant de transcriure completa:

"Al primer de Octubre de 1723, convocats en la casa comunal los Mag. Joseph Mir y Senan, Martí Carles y Teixidor, Antón Ardevol, Rafel Boris, Joan Juliá, Pere Pagés y Joseph Massanet, tots Regidors de la Universitat, juntament ab lo Sr. Pere Blado, Tomás Clergas, Joseph Busquets y Joan Planas, Administradors de la hermita de Santa Catarina, y lo Sr. Joseph Ferrer, mestre del estudi, han vesdit, que suposat que fins vuy los licenciados de las Escuelas de la present Vila an cuydat en lo temps del estiu de fer la plega del blat y en lo ivern la del arros, per pagar la festa que en lo día 25 de novembre quiscun any feyan celebrar en la hermita de santa Caterina, que per los perills que dits licenciados aviant experimentat, que molt minyons ab dita plega se acaloren, y en lo ivern las plujas no dexaven de aguantar qual sevol rigor de temps... Perso los dit Mag. Regidors atenent los grans danys se podien seguir a los licenciados han Determinat y Resolt, que los dits estudiants cuyden tant solament de captar ab lo bassi en la Igelsia Parroquial, y lo die que se fara la festa, que ab los musichs fasen la plega de las cocas, y que tot lo que ajustaran, lo entreguen als Administradors de la Capella, y que ells cuyden de pagar lo gasto de la festa, y que no obstant que se done als licenciados al lauro de concernir y cuydar de dita festa, com se ha sempre acostumat."

Nomenament d'un ermità

En la concòrdia feta el 23 de juliol de 1403 a la capella de Sant Antoni entre els frares Bartomeu Cabotas, Pere Trasio i Berenguer Desguells, ermitans de la capella i ermita de Santa Caterina i la universitat de la vila, s'acordà, referent a la continuació de l'ermita després de la mort dels fundadors, que "sia en protecció y guarda dels Consols y Consell de la Vila de Torroella."

No es troben dades referents a les persones, els ermitans, que vivien a l'ermita fins al 24 de juny de 1727. Els nomenaments d'administradors (l'expressió de *paborda* no consta que es faci servir; suposem que es referia a les persones que depenien d'un estament religiós), que feia la universitat, apareixen amb una certa regularitat i per períodes de temps que van des d'un any al principi, a més temps cap al final.

El 24 de juny de 1727, la universitat, fent cas a una petició dels administradors que es queixen de la poca residència que fa a l'ermita Fra. Salvador Julià, que és l'ermità, i com que a la vila es troba Fra. Joan Valladolit, de la tercera orde del P. Sant Francesc, "qui diu que es persona de tota satisfacció, que se li done lo carrec de harmità de dita hermita, ab qual en virtud de esta present Conclusió volen dits Magn. que dit fra Joan Valladolit *quedi allegit hermità de dita hermita, y que si li aparexera tenir un company per ajudarli aportar los carrechs de dita Capella, se li sia permes allegirne un home de bon nom y fama.*"

Nomenament de receptor de les rendes de l'ermita

L'any 1744 i pel que es pot deudir, l'ermita estava mancada de gent que es fes càrrec de la seva administració i tingués cura de les seves rendes, així que el Consell de la Universitat, reunit el 2 de maig i concedida la paraula al Sr. Joseph Metge i Quintana, féu la proposició següent:

"Mag. Señors, Lo motivo de averlos fet ajuntar es que Vms. ja saben com nos trobem Administradors principals de la capella de Santa Catharina en lo nom de Regidors de la Universitat y faltan receptors de las rendas de Santa Catharina, nos es precis a alguna persona apta e idonea per administrar las rendas de dita Capella, aixi es precis se deliberia elegir

Deliberació

Atesa per lo Mag. Ajuntament la sobredita proposició, han elegit per receptor de ditas rendas (sens empero salari algú) al Sr. Narcis Planas, Clavari de la Universitat, donantli ple poder per cobrar qualsevols rendas, emoluments y interesos de dita Capella. firmar apochas. albe-rans fins disposicions y cancelar debitos, y finalment donantli tal y tant poder com a semblants Receptors se ha acostumat donar."

Resolució de l'Ajuntament en la venda de vi

L'any 1828 l'Ajuntament ha d'intervenir i posar pau a una disputa entre els administradors i la gent de la vila que hi venien vi el dia de la festa. L'acta de l'Ajuntament és de data 24 de novembre i és de destacar que és redactada en castellà i diu el següent:

"En la Villa de Torroella de Montgrí, corregimiento de Gerona, a los veinte y quatro dias del mes de Noviembre del corriente año de 1.828, Convocados y congregados los individuos que componen el Mag. Ayuntamiento Real de la misma, que bajo sus nombres se firmaran, en seu sala Capítular, según estilo para resolver la disputa se había suscitado de si los vecinos de la propia Vila, podian no vender vino de sus cosechas en capilla o ermita de Santa Catalina, del término de la relatada Villa, en el día de su festividad veinticinco siguiente:

Y habiendo detenidamente discutido el asunto, atendiendo que en el ítem o pacto tercero de la Tabla que se formó para el arriendo del abasto de dicho artículo, el vino, está prevenido que los vecinos de esta Villa puedan vender por menor y mayor el de sus cosechas, bajo la condición empero de que no podrán permitir que los compradores lo beban dentro de sus casas o bodegas. Atendiendo también que el vender vino de sus cosechas en la nombrada Capilla estos vecinos en el día de la Santa y en la tercera fiesta de Pasqua de Resurrección, es una consuetud inmemorial del pueblo, que tiene fuerza de Ley, y a más de esta allí no es dentro de sus Casas ni bodegas, y atendiendo finalmente que el uno de los dos arrendatarios de este abasto, nombrado Honorato Pijuan, acaba de manifestar en cuerpo de Ayuntamiento, no tener inconveniente en que se cumpla la explicada consuetud, así como se ha observado hasta ahora, y que el otro, nombrado Juan Prats, lo ha dejado a disposición del propio Ayuntamiento, que al efecto lo hacía comparecer en su presencia. Por tanto unánimes resolvieron y acordaron que la anterior consuetud tenga su puntual y efectivo cumplimiento en los explicados días de Santa Catalina y tercera fiesta de Pasqua de Resurrección."

Condonació dels censos que es pagaven per les terres de la vall de Santa Caterina

En l'acta de l'Ajuntament del 13 de juny de 1832, on es parla de la decisió de cedir a la parròquia l'administració de l'ermita de Santa Caterina (que comentarem en una altra ocasió), que va durar fins a l'any 1836, és de destacar un acord molt important i que deixava sense efecte el dret dels administradors a cobrar censos sobre les terres de la vall als propietaris de la vila, però no a les persones foresters.

"Atendiendo que en virtud de la concordia celebrada entre esta Villa y los predecesores de nuestro Augusto

Soberano, todos los censos que pagaban los vecinos de ella al Real Patrimonio por razón de las fincas que poseían en la montaña de su término y demas livertades vecinales, como el de apacentar sus ganados y cortar leña para el consumo de sus casas, fueron reducidos a la cantidad anual de doscientas sicuenta libras catalanas, cuyo pago asumió el común sobre sí por razón de las rentas que cobra de la propia montaña, habiendo los vecinos desde aquel entonces quedado libres del pago de los esplicados censos. Y atendiendo finalmente, que a pesar de esto los Señores Administradores particulares que han sido de la relatada Capilla o Hermita de Santa Catalina, han incomodado para el pago de censos a algunos de los vecinos de la Villa que posehen fincas en el vall grande y en la pequeña de la misma Hermita o Capilla, tratándolos como verdaderos forasteros; Por lo tanto resolvieron y acordaron así bien unanimamente que los Señores Administradores que han sido y serán en lo sucesivo de la memorada Capilla de Santa Catalina, reunidos como queda dicho, no cobren censo alguno de los vencidos ni de hoy en adelante de los vecinos de esta Villa y su término por razón de las fincas que posehen en las dos valles sobre explicadas o en la rodalia de aquella Hermita, pués deben gozar de la misma gracia de que disfrutaban los demas vecinos que posehen fincas en el resto de la montaña de este término. En la inteligencia que siempre que las fincas en la indicada rodalia pasen en poder de personas forasteras, puedan cobrar de estas el censo anual de seis sueldos por vesana de cada una de tales fincas."

Els administradors han de pagar les despeses de la festa

El dia 19 de novembre de 1844, l'Ajuntament acorda fer la festa de Santa Caterina "mediante que su importe se costee de las rentas de la misma Capella", o sigui, que els administradors corrin amb les despeses de la festa (comunitat de preveres, músics, etc.).

Reclamació per part de l'Estat de les rendes de Santa Caterina

L'any 1854 l'Ajuntament rep un ofici de l'"investigador de aniversarios y memorias propias, con el que remite algunas papeletas de avisos a los prestamistas de censales a la Hermita de Santa Catalina, declarando dichas rendas como a pertenecientes al Estado, siendo así que siempre se han mantenido de propiedad del Ayuntamiento, y dichos S.S. en vista del contenido de dicho oficio, y demas digno de verse y atenderse, acordaron por unanimidad, suspender el pase de la referidas papeletas, por ser las rentas, fincas y demas de la capilla de Santa Catalina de propiedad del común, lo que deberá ponerse a conocimiento del nombrado investigador y del Gobernador de la Provincia, para lo que pueda convenir."

Suposem que aquesta reclamació, per part de l'Estat, de les rendes de l'ermita de Santa Caterina, devia ésser conseqüència del decret de desamortització de Mendizábal de l'any 1835, segons el qual passaven a l'Estat les propietats dels ordes religiosos. Devia quedar resolt definitivament l'any 1855, segons consta en l'acta del 15 d'abril d'aquell any i que diu: *"A continuación se leyó una minuta de un oficio en contestación de otro del Comisionado Investigador de Aniversarios y obras propias, relativo a las renta de la hermita de Sta. Catalina, de fecha 18 ultimo, y de enterado acordó se pusiera"*. Aquest ofici, no l'he trobat; ni tampoc cap més referència sobre ell.

Nova petició de les rendes de Santa Caterina

El 24 de setembre de 1854, les rendes de l'ermita devien ésser, una vegada més, millor que les de la parròquia, ja que la Junta Parroquial de Beneficència es dirigeix a la corporació municipal "a fin de que proceda con premura a la recaudación de las rentas pertenecientes a la Capilla de Santa Catalina, para poder atender al socorro de los enfermos indigentes, por si desgracia-

damente aumentasen en número". L'Ajuntament hi accedí i nomenà per fer-se càrrec de la recaptació els regidors Ramon Fina, Ginés Martí i Enrique Pla.

Concessió de poders als administradors

El 4 de desembre del mateix any de 1854, l'Ajuntament acordà concedir poders als administradors de l'ermita per poder actuar lliurement en l'administració, amb la limitació d'haver d'obtenir-ne el permís en el cas de despeses superiors a "quinientos reales".

Hi ha una ermitana

Com a curiosa i que reflecteix la visió i el concepte que es tenia de la dona en aquell temps, i també del control que feien de l'ermità els administradors, en la sessió del dia 24 d'abril de 1879, es pot llegir el següent:

"Reunido el Ayuntamiento en mayoría, en las salas Consistoriales, en sesión extraordinaria, bajo la presidencia de D. Pedro Creixell, por ausencia del electo D. José Comas Galibern, en la que asisten los señores que componen la Comisión particular de Santa Catalina (no hi figuren els noms), quienes expresaron que en su concepto se hallaban en el deber y la imperiosa necesidad de renovar la persona que desempeña el empleo de ermitaño del Santuario, respecto de que siendo actualmente ejercido por una mujer, no puede de ningún modo corresponder a las obligaciones son propias y peculiares de dicho empleo, y por lo tanto imprescindible que sea ejercido por un barón y no por una mujer, si el Ayuntamiento lo mira en el mismo sentido que la Junta exponente, y el Ayuntamiento hecho cargo de lo manifestado por la nombrada Administración, y después de haberles hecho varias observaciones el Sr. Presidente, acordaron por unanimi-

dad, admitir la proposición de que se renove la persona que desempeña el empleo de ermitaño del Santuario de Santa Catalina, y que el nombramiento recauya a favor de un varón, y en ningún concepto de una hembra.”

Aquesta és una recopilació de les que creiem principals actes de l'Ajuntament fins a l'any 1879, referents a l'ermita de Santa Caterina. Les posteriors procurarem comentar-les en una altra ocasió, perquè creiem, com dèiem al principi, que són una bona font per poder fer-nos una idea de com l'ermita s'ha anat desenvolupant al llarg del temps i de les persones que hi han estat vinculades.

Xavier Mundet i Tarrés